

บทคัดย่อ

T 163363

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและทำความเข้าใจ ถึงลักษณะของวิธีคิด กับวิธีปฏิบัติในระบบภูมิปัญญาพื้นบ้านภาคเหนือของไทย ในการดูแลรักษาผู้ติดเชื่อและผู้ป่วยเอดส์ ซึ่งถือเป็นการศึกษาในมิติทางวัฒนธรรมของสังคมพื้นบ้าน โดยเน้นการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ๓ กลุ่ม ได้แก่กลุ่มผู้ติดเชื่อหรือผู้ป่วยเอดส์ กลุ่มหมอเมืองหรือหมอพื้นบ้าน และกลุ่มพระสงฆ์ โดยกำหนดพื้นที่ ๔ จังหวัดภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และแม่ฮ่องสอนในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และใช้การวิเคราะห์เพิ่มเติมด้านแนวคิดทางทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า วิธีคิดในระบบภูมิปัญญาพื้นบ้านภาคเหนือของไทย ที่แสดงออกผ่านทั้งตัวผู้ติดเชื่อหรือผู้ป่วยเอดส์เอง หมอเมืองหรือหมอพื้นบ้าน และพระสงฆ์ ในการดูแลรักษาโรคเอดส์นั้น มีพื้นฐานทางวิธีคิดที่ผสมผสานระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามลัทธิไสยศาสตร์ และอำนาจทางการเมือง กับแนวคิดของพุทธศาสนา และวิธีคิดแบบพื้นบ้านดั้งเดิม เช่น การลองผิดลองถูก การเทียบเคียงกับชื่อหรือลักษณะทางกายภาพ จากประสบการณ์แบบเดิมๆ เป็นต้น

กลุ่มผู้ติดเชื่อและผู้ป่วยเอดส์ต้องหันหน้ามารวมกลุ่มกัน เพื่อให้เกิดพลังต่อรองทางการเมืองและช่วงชิงพื้นที่ทางสังคม ที่อาจถือเป็นความเข้มแข็งของประชาสังคมส่วนหนึ่งได้ กลุ่มหมอเมืองเป็นกลุ่มที่มีลักษณะของความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่มาก และส่วนมากกระจัดกระจายอยู่ในชุมชนทั่วไป แนวคิดเชิงอำนาจในการรวมกลุ่มเพื่อต่อรองทางการเมือง เกิดจากแรงสนับสนุนจากองค์กรของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน แต่ยังไม่อาจสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ชัดเจนขึ้นมาได้ สมุนไพรที่ใช้ส่วนมาก เป็นสมุนไพรแบบยาตำรับที่แสดงถึงวิธีคิดที่อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อความศรัทธาแบบพื้นบ้าน มากกว่าความเป็นเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

T 163363

ในด้านวิธีปฏิบัติในการรักษาผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์นั้น พบว่ามีความหลากหลายที่ผสมผสานกัน ระหว่างการแพทย์พื้นบ้านกับการแพทย์แผนปัจจุบัน ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์นั้นพยายามเลือกเอาทุกวิธีการมาผสมผสานกัน ทั้งการรักษาด้วยวิธีต่างๆและการปฏิบัติตนเองในชีวิตประจำวัน หมอเมือง ใช้วิธีการรักษาด้วยสมุนไพร การประกอบพิธีกรรมที่มุ่งผลทางด้านจิตใจ และการรักษาด้วยรูปแบบอื่นๆทางกายภาพตามแบบประสบการณ์ ที่ไม่ได้มุ่งฆ่าเชื้อโรค แต่เน้นการรักษาตามอาการ และการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่วัยของผู้ป่วย บนฐานการคิดที่ว่าเมื่อร่างกายเกิดภูมิคุ้มกันขึ้นแล้ว ก็จะอยู่กับเชื้อโรคอย่างเป็นปกติเหมือนเชื้อโรคอื่นๆได้ตลอดไป

กลุ่มพระสงฆ์ อาศัยวิธีคิดแบบพุทธศาสนา ในเรื่องสัมมาทิฐิ การเจริญสมาธิ และพยายามอธิบายด้วยหลักวิทยาศาสตร์ บางรูปดูแลรักษาตามแบบของบ้านกึ่งวิถี บนพื้นฐานของเมตตาธรรมและความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นหลัก

Abstract

TE 163363

This research was aimed to study and understand a form of idea called "the way of thinking," together with the practical aspect of local wisdom used to provide care and treatment to people with HIV and AIDS, in northern Thailand. The studies emphasized on the cultural dimensions of a local society, particularly three specific groups, namely, : people with HIV and AIDS (PWA), healers/doctors and monks. Relevant field data was collected in the upper northern provinces of Chiang Mai, Chiang Rai, Phayao and Mae Hong Son, with the analysis of library documents and other related research reports.

The result of the study showed that the way of thinking in The local wisdom system in northern Thailand perceived by PWA, healers or local doctors and monks on AIDS, regarding health care is mainly based on a combination of supernatural ideal and sacred, political, religious (Buddhis) and primitive concepts. As an example, several trial and error experiments, or a comparison of names and physical characteristics of previous experiences.

The study also found that there is a need for the different PWA groups to join together for more political bargaining power and for seeking their own place in the society and to strengthen their own civil existence. The local doctors/ healers group has its own individual characteristic and its

TE 163363

members are usually spread out in all communities. The concept of collective power in political bargaining originated from the strong support from both government and non-governmental organizations. However, this support was not able to contribute to the creation of new and reasonable knowledge. The herbal medicine used by these local healers used was mostly in drug form, reflecting the way of thinking based on local belief and wisdom rather than a modern science justification.

As regard the practice of AIDS care and treatment, the study found that there are various integrated methods of local treatment and modern medicine. People with AIDS tend to select all integral methods and self-care applicable to their living conditions. The healer groups use treatment method involving herbal plants, rituals/ceremonies with psychological effects and other physical treatments concentrating on the caring process and building on physical resistance and immunity against the disease.

The way of thinking among the monk group on the other hand, is based on Buddhist ideologies concerning the right ways, meditation and scientific explanations. Some monks provide treatment based on hospices depending on loving kindness and Buddhist beliefs.